

**"ONA TILI — MILLAT KO'ZGUSI VA MA'NAVIYAT
TAYANCHI"*****Abdurahmonov Sardorbek****Farg'ona Shahar 1-sonli politexnikumi ona tili va adabiyot fani
o'qituvchisi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada ona tilining inson hayotidagi va jamiyatdagi o'rni, uning tarixiy, madaniy va ma'naviy ahamiyati, hamda zamonaviy texnologiyalar davrida uni asrash va rivojlantirish zarurati yoritilgan. Muallif tilni milliy o'zlik va ma'naviyat ko'zgusi sifatida talqin qiladi. Mavzuga oid qonunchilik, davlat siyosati, o'quv-ta'lim jarayonidagi o'rni hamda yoshlar ongida ona tiliga bo'lgan e'tibor muhim masala sifatida ko'rib chiqilgan. Shuningdek, ona tilini asrashda har bir fuqaroning shaxsiy javobgarligi ta'kidlanadi. Maqola o'quvchilar, talabalar, tilshunoslar va pedagoglar uchun foydalidir.

Kalit so'zlar: Ona tili, o'zbek tili, milliy o'zlik, ma'naviyat, davlat tili, til siyosati, texnologiya, raqamli til, til madaniyati, tarixiy meros

Kirish:

Ona tili — bu har bir insonning qalbida ilk uyg'ongan so'z, ilk tuyg'ular ifodasidir. U orqali inson dunyoni anglaydi, o'zligini tanlaydi, milliy g'urur va qadriyatlar bilan yashaydi. Har bir millat o'z tilida yashaydi, o'z tilida fikrlaydi, o'z tilida kelajagini barpo etadi. Shu bois ona tilini asrash, uni toza saqlash va rivojlantirish har bir ongli insonning muqaddas burchidir.

Asosiy qism:

1. Ona tili — milliy o'zlik ifodasi

Ona tilining har bir tovushi, har bir so'zi xalqning tafakkuri va madaniyatini aks ettiradi. O'zbek tili singari boy va sarmazmun til orqali xalqimiz asrlar davomida o'z tarixini, adabiyotini, urf-odatlarini avloddan avlodga yetkazib kelgan.

Maqollar, topishmoqlar, ertaklar xalq ruhiyatining ifodasidir.

Til orqali tarixiy meros saqlanadi va kelajak avlodlarga uzatiladi.



2. Davlat tili maqomi va til siyosati

1989-yil 21-oktabrda O'zbekiston Respublikasida o'zbek tili davlat tili maqomini oldi. Bu muhim tarixiy voqea bo'lib, milliy tilning jamiyatdagi mavqeini yuksalishiga asos bo'ldi.

Prezident farmonlari asosida til siyosati takomillashmoqda.

Qonuniy asosda barcha hujjatlar, ta'lim va rasmiy ish yuritish o'zbek tilida olib borilmoqda.

3. Zamonaviy texnologiyalar va ona tilining kelajagi

Bugungi kunda raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt va internet taraqqiyoti tilimiz oldiga ham yangi vazifalarni qo'yimoqda:

Mobil ilovalar, elektron lug'atlar va audiokitoblar yordamida tilni o'rganish osonlashmoqda.

Internetda ona tilida sifatli kontent yaratish orqali tilning raqamli maydondagi mavqeini mustahkamlash mumkin.

Telegram, YouTube, TikTok kabi platformalarda adabiy til me'yoriga rioya qilish — yoshlar uchun ibrat bo'lishi kerak.

4. Tilni asrash — ma'naviyatni asrashdir

Yosh avlodning adabiy, toza, nutq madaniyatiga ega bo'lishi, milliy qadriyatlarga sadoqatli bo'lib voyaga yetishi til ta'limiga bevosita bog'liq.

Maktablarda ona tili darslariga e'tiborni kuchaytirish zarur.

Kitobxonlik madaniyatini oshirish — til boyligini rivojlantirish garovidir.

Ota-onalar, bloggerlar, san'atkorlar va ommaviy axborot vositalari vakillari tilning to'g'ri qo'llanishiga javobgar shaxslar sanaladi.

Qo'shimcha va kengaytirilgan ma'lumotlar:

1. Ona tili – tarix va o'zlikning asosi

Har bir xalq ona tili orqali o'z milliy tarixini, qadriyatlarini, falsafasini asrab qoladi.

O'zbek tilining ildizlari qadimgi turkiy yozuvlarga, Xorazmiy, Navoiy, Bobur asarlariga borib taqaladi.



Adabiy tilning rivojida jadidlar, istiqlol davri yozuvchilari, zamonaviy ijodkorlar muhim rol o'ynagan.

2. Ona tilining ma'naviy-ta'limiy roli

Bolaning tafakkuri, dunyoqarashi, axloqi ona tilida shakllanadi.

Til orqali o'ziga ishonch, ifoda qobiliyati, madaniyatli muloqot shakllanadi.

O'quv jarayonida til orqali barcha fanlar o'rgatiladi.

3. Davlat tilining huquqiy maqomi

1989-yilda o'zbek tili davlat tili sifatida qonunlashtirildi.

2020-yilda PF-5850-son Farmon bilan til siyosatini kuchaytirishga doir chora-tadbirlar belgilandi.

Til — mustaqil davlatning asosiy ramzlaridan biri.

4. Texnologiyalar va ona tilining imkoniyatlari

O'zbek tilida: elektron lug'atlar, tarjima ilovalari (Translate.uz, Tilim.uz), mobil o'yinlar.

YouTube'da o'zbek tilida podkastlar, o'qituvchilar, blogerlar faoliyat olib bormoqda.

AI (sun'iy intellekt) va chatbotlar ham o'zbek tilini qo'llab-quvvatlay boshladi.

5. Tahdidlar va ularni bartaraf etish yo'llari

Tahdidlar

Yechimlar

Chet tillar aralashuvi (slang, ruscha- Til madaniyatiga oid darslar, adabiy inglizcha iboralar)

kontent targ'iboti

Ommaviy axborot vositalarida tildan noto'g'ri foydalanish

Til nazorati, jurnalistlar uchun til seminarlar

Yoshlarning adabiy tilni to'g'ri bilmasligi

Kitobxonlik, yozma ishlar, diktantlar, tanlovlar

6. Ona tilini asrashda har kimning o'rni bor

Ota-onalar — bola tilining birinchi o'qituvchisi.

O'qituvchilar — ilmiy asosda to'g'ri nutqni shakllantiradi.

Bloger, jurnalist, san'atkor — til namunasi va ibrati bo'lishi kerak.



Har bir fuqaro — davlat tiliga hurmat va sadoqat timsoli bo'lishi zarur.

Xulosa:

Ona tilimizni asrash, to'g'ri ishlatish, rivojlantirish — bu nafaqat tilshunoslarning, balki har bir o'zbek fuqarosining vijdoniy va qonuniy burchidir. Til bor joyda millat bor, millat bor joyda esa tarix, g'urur, o'zlik va istiqbol bor.

Ona tili — bu shunchaki aloqa vositasi emas, balki millatning yuragi, ma'naviyatining ustuni, milliy o'zligining timsolidir. Tilni asrash — bu madaniyatni, tarixni, or-nomusni, millatni asrash demakdir. Har bir fuqaro o'z ona tilini qadrlashi, uni sevishi, uni to'g'ri va go'zal ishlatishga intilishi zarur. Chunki bugungi tilga bo'lgan munosabat — ertangi avlod taqdiriga ta'sir qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Karimov I.A. *Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch*. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
2. Sh.M. Mirziyoyev, PF-5850-son Farmon, “O'zbek tilining davlat tili sifatidagi nufuzi va mavqeini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida”, 2020-yil.
3. G'afurov Q., *Til va jamiyat*, O'zbekiston, 2021.
4. “Ona tili va adabiyoti” jurnali, 2022–2024-yillar sonlari.
5. www.ziynet.uz — O'zbek tiliga oid raqamli resurslar